

Nieuwe graven voor Duitse Wehrmachtsoldaten

Het werk van de Volksbund Deutsche Kriegsgräberfürsorge

[Achtergrond](#) - 4 september 2014 - Auteur: Judith Ridder

Beide Wereldoorlogen liggen al meerdere decennia achter ons, maar nog steeds worden jaarlijks duizenden lichamen van Duitse soldaten gevonden. De Volksbund Deutsche Kriegsgräberfürsorge probeert hen te identificeren en zorgt voor een laatste rustplaats op speciaal ingerichte *Kriegsgräberstätten*. Ook Nederland kent zo'n Duitse militaire begraafplaats, in Ysselsteyn.

Wehrmacht-soldaat Richard Martin vocht in januari 1945 in het stadje Schwiebus in het huidige Polen tegen het oprukkende Sovjetleger. Daar schreef hij zijn vrouw Elly en zoon Dieter. Deze brief was het laatste wat zij van hem hoorden. 66 jaar later ontvangt Dieter plotseling een bericht over zijn vader. De Volksbund Deutsche Kriegsgräberfürsorge (VDK) heeft het lichaam van Martin, samen met 53 andere soldaten, in een massagraf in Radoszyn, 10 km van Schwiebus, gevonden. "Nu weet ik eindelijk wat er met mijn vader gebeurd is", vertelt Dieter in de Duitse krant Bild.

Sinds de oprichting van de VDK in 1919 zoekt de stichting naar gesneuvelde Duitse soldaten uit de Eerste en later de Tweede Wereldoorlog. De Volksbund doet dat niet alleen in Duitsland, waar in 2013 nog 500 soldaten gevonden werden, maar ook daarbuiten. Sinds de ineenstorting van de Sovjet-Unie in de jaren negentig is de VDK voornamelijk actief in het voormalige Oostblok, zegt Fritz Kirchmeier, persvoorlichter van de VDK, in een telefoongesprek met Duitslandweb. Tijdens de Tweede Wereldoorlog kwamen in Oost-Europa ruim drie miljoen Duitse soldaten om het leven.

Inmiddels zijn er alleen al in Rusland bijna 350.000 Duitse soldaten gevonden, van wie 23.000 in 2013. Zij worden begraven op de *Kriegsgräberstätten*. De VDK onderhoudt tegenwoordig 832 van zulke begraafplaatsen verspreid over 45 landen, met in totaal ongeveer 2,6 miljoen graven.

Wit-Russische leger

Voor het zoekwerk naar de vermiste soldaten gebruikt de VDK vooral archieven, zegt Kirchmeier. Bijvoorbeeld rapporten van Duitse legerofficieren over

slagvelden. Ook maakt de VDK gebruik van informatie uit buitenlandse archieven. “Maar we krijgen ook aanwijzingen van mensen die bijvoorbeeld zelf in de oorlog hebben gevochten”, aldus Kirchmeier. “Verder komt het regelmatig voor dat bij bouwwerkzaamheden ineens lichamen worden gevonden.”

De Volksbund is er ook voor mensen met familieleden die in het Duitse leger vochten en sindsdien vermist zijn. De VDK probeert dan uit te zoeken wat er met hen gebeurd is. Zelfs 75 jaar na de Tweede Wereldoorlog komen er nog veel aanvragen binnen: alleen al in 2013 riepen 30.000 mensen de hulp van de VDK in.

Volksbund Deutsche Kriegsgräberfürsorge

[Meer informatie >>](#)

Begraafplaats en jongerencentrum Ysselsteyn

[Meer informatie >>](#)

Bij werkzaamheden in het buitenland probeert de VDK altijd samen te werken met de plaatselijke overheden. Beide partijen maken altijd vooraf afspraken, benadrukt Kirchmeier. Met Rusland werd bijvoorbeeld in 1992 het zogenaamde *Kriegsgräberabkommen* gesloten, het eerste verdrag met een voormalige Sovjet-staat. Het soort organisaties waarmee de VDK samenwerkt, verschilt per land, vertelt Kirchmeier. “In Polen werken we heel goed samen met een speciale Duits-Poolse stichting, waarbij ook het Poolse Rode Kruis betrokken is. In Wit-Rusland ligt het allemaal wat gecompliceerder door de geslotenheid van het land en werken we met een speciale eenheid van het Wit-Russische leger samen.”

Militaire identiteitsplaatjes

Het is niet makkelijk de gevonden soldaten te identificeren. Dat lukt in 30 procent van de gevallen, zegt Kirchmeier. Het makkelijkst gaat identificatie aan de hand van de militaire identiteitsplaatjes, die soldaten altijd meedroegen. Op deze manier is ook de identiteit van Richard Martin vastgesteld. Maar meestal ontbreken deze plaatjes. “Veel graven zijn geplunderd, met name in Oost-Europa. De naamplaatjes worden dan meegenomen”, zegt Kirchmeier. “Die vinden gretig aftrek bij verzamelaars, die al gauw 10 euro per plaatje betalen. Dat is in Oost-Europa een groot bedrag.”

Identificatie lukt soms ook op een andere manier. “Als we meerdere soldaten in een keer vinden en daar een van geïdentificeerd kan worden, dan hebben we een aanknopingspunt voor de andere lichamen.”, aldus Kirchmeier.

Jongerencentra

De VDK besteedt veel aandacht aan informatievoorziening, bijvoorbeeld met

bezoekerscentra bij de oorlogsbegraafplaatsen. Onder het motto 'Arbeit für den Frieden - Versöhnung über den Gräbern' probeert de Volksbund mensen bewust te maken van de geschiedenis en de gevolgen van oorlog en geweld. Speciale aandacht is er voor jongeren. De VDK geeft informatie op scholen en heeft ook eigen jongerencentra, zowel in Duitsland als in het buitenland, waar jeugdkampen worden georganiseerd. Jongeren uit verschillende landen, ook veel uit Oost-Europa, helpen dan bij het onderhouden van de *Kriegsgräberstätten* en werken aan verschillende vredesprojecten.

De laatste jaren legt de Volksbund vooral nieuwe begraafplaatsen in Oost-Europa aan. "Af en toe stuiten we daar wel op wat weerstand van de plaatselijke bevolking", zegt Kirchmeier, "maar dan gaan we altijd met hen in gesprek of we openen speciale bureau's, waar ze terecht kunnen voor informatie en klachten." Je merkt dat er in deze gebieden soms nog een sterker vijandbeeld ten opzichte van Duitsland heerst dan in het Westen, vertelt Kirchmeier. "De Tweede Wereldoorlog was daar ook een stuk grimmiger." Als de weerstand onder de bevolking zou blijven, zou de VDK er geen begraafplaats aanleggen. "Dat heeft dan geen enkele zin. Maar dat is nog nooit voorgekomen."

Kriegsgräber in Nederland

In Ysselsteyn in Limburg ligt de enige Duitse militaire begraafplaats van Nederland. Hier liggen bijna 32.000 oorlogsdoden uit de Tweede Wereldoorlog en bijna 90 uit de Eerste Wereldoorlog. De overgrote meerderheid zijn Duitse soldaten, maar ook SS-leden en oorlogsmisdadigers, Nederlandse collaborateurs, vrijwilligers van de Wehrmacht uit andere landen en enkele burgers werden in [Ysselsteyn begraven](#). (tekst aangepast op 2 januari 2022, in een eerdere versie was sprake van 31.585 Wehrmacht-soldaten en 85 militairen uit de Eerste Wereldoorlog, zoals destijds aangegeven door de begraafplaats).

Elk jaar komen er in Ysselsteyn zo'n 5 graven bij, want ook in Nederland worden er nog af en toe lichamen gevonden, zegt Karl-Heinz Voigt, beheerder van de begraafplaats. "Niet zo gek, want nog steeds gelden zo'n 2.000 oud Wehrmacht-soldaten die in Nederland gelegerd waren als vermist." Er zijn in Ysselsteyn overigens ook graven van Duitsers die in Kamp Vught zijn omgekomen. Dit voormalige concentratiekamp werd vanaf september 1944 door Nederland als interneringskamp voor Duitsers gebruikt.

Vooraf Duitse en Nederlandse nabestaanden bezoeken de begraafplaats in Ysselsteyn. "Maar tegenwoordig zien we ook steeds meer algemeen geïnteresseerden", vertelt Voigt. Negatieve reacties op de begraafplaats in Nederland krijgt de beheerder niet. Zelfs niet rond de nationale dodenherdenking

op 4 mei, terwijl er de laatste jaren in Nederland geregeld ophef was over het mede herdenken van gesneuvelde Duitse militairen op deze dag. Zo besloot het 4 mei Comité Vorden in 2013 na veel discussie niet langs de graven van Duitse militairen te lopen. Voigt: "De begraafplaats in Ysselsteyn wordt wel betrokken bij de dodenherdenking van gemeente Venray. Ik word daar, net als de Duitse ambassadeur, voor uitgenodigd."

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/34/nieuwe-graven-voor-duitse-wehrmachtsoldaten>